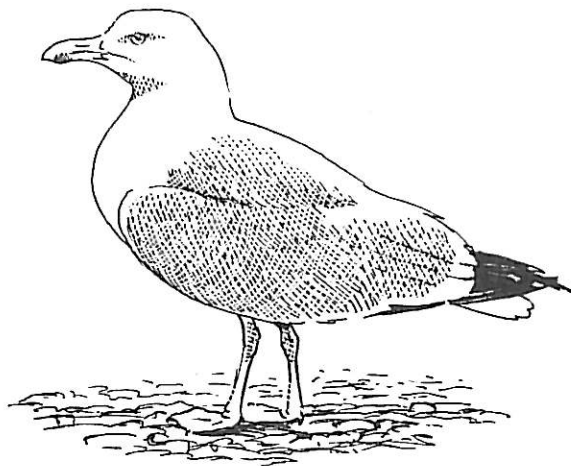

Gråmåke *Larus argentatus*

Global utbredelse

Gråmåken har en sirkumpolar utbredelse og hekker i et belte mellom ca. 30°-70 °N. Arten inndeles i 3 grupper med en rekke underarter i hver gruppe. Dette er *argentatus*-gruppen med 3 underarter som finnes nord for Frankrike og i Amerika, *cachinnans*-gruppen med 6 underarter og som finnes sør for Frankrike og i Middelhavet, og *armenicus*-gruppen med en underart og som hekker i østre Tyrkia og vestre Iran. Nominatunderarten hekker i Skandinavia østover til Kvitsjøen.

Norsk utbredelse og habitatvalg

Arten er en vanlig hekkefugl på holmer og skjær langs hele kysten og enkelte steder i innlandet flere mil fra kysten. De største koloniene finnes i Troms og Finnmark. Stort sett en utpreget marin måkeart som hekker på de ytterste holmer og skjær, men det forekommer også en del spredte hekkeforekomster i indre fjordstrøk samt noen rene innlandshekkefunn. Særlig i Nord-Norge og Øst-Norge er dette forholdet verdt å merke seg sammenholdt med utbredelseskartet som er presentert av Haftorn (1971). Reiret legges på bakken, men gråmåken hekker også vanlig på hyller i fuglefjell.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Hekkebestanden av gråmåke blir anslått å ligge på om lag 150.000-200.000 hekkende par, en nedgang i forhold til estimatet på ca. 260.000 par fra begynnelsen av 1970-tallet (Brun 1979). En mangler gode, landsdekkende data på bestandsutvikling, men data fra det nasjonale overvåkningsprogrammet for hekkende sjøfugl viser at hekkebestanden i Telemark ble tredoblet i perioden 1974-1989 (Lorentsen 1990). I Vest-Agder har bestanden også økt i de siste 15 årene, men ikke så mye som i Telemark. Også i Hordaland har bestanden økt, og gråmåken er den måkearten som har hatt størst framgang her i perioden 1980-93 (Byrkjeland 1993). I Rogaland er bestandsutviklingen for arten bedre dokumentert enn i de fleste andre fylker, og også her er framgangen markant. Fylkets bestand ble i 1988 regnet til 3000-4000 par (Carlsson m.fl. 1988).

Hekkebestanden av nominatformen har også økt i resten av dens utbredelsesområde. Strann (1991b)

anfører mindre beskatning gjennom jakt og eggstaking sammen med økt mattilgang som mulige medvirkende årsaker til bestandsøkningen. Lett tilgjengelige matkilder som fiskeavfall fra en sterkt voksende fiskeflåte og fiskeindustri, og husholdningsavfall fra store, åpne søppelfyllinger har trolig redusert dødeligheten blant ungfuglene betraktelig (Strann 1991b). Når enkelte mennesker synes at det er flere gråmåker nå enn tidligere, kan dette imidlertid også ha sammenheng med at gråmåkene oftere opptrer i tettbygde strøk enn før.

Det finnes ingen data som kan tyde på vesentlige endringer i utbredelsesmønster i løpet av de siste 20 åra.

I resten av Norden ser det ut til at hekkebestanden av gråmåke har økt i Finland og Island, holdt seg stabil i Sverige og gått tilbake i Danmark (Koskimies 1992).

Hekkebiologi

Arten hekker i spredte par eller i kolonier på opptil flere tusen par. Den bygger et relativt stort reir av strå eller tang og som gjerne føres med mose (ikke mulig å skille fra svartbakreir i blandete kolonier). Eggleggingen skjer fra slutten av april til midt i mai. Legger ett kull, men kan legge flere hvis det første blir røvet. Kullet består som regel av 3 egg, men av og til kan reir med 2 eller 4 egg finnes. Begge foreldrene ruger, og rugetiden er rundt 4 uker. Ungene forlater reiret rett etter at de er født. De mates av begge foreldrene og blir flygedyktige etter 35-40 dager. Ungene blir kjønnsmodne 3-7 år gamle.

Trekkforhold

De aller fleste gråmåkene som hekker langs norskekysten trekker sannsynligvis sørover i løpet av perioden august-november. Parallelt foregår en bevegelse av russiske fugler inn til norskekysten. En vil derfor alltid observere overvintrende gråmåker langs kysten. Ringmerkingsgjenfunn viser at hovedtyngden av norske gråmåker fordeler seg på kyststrekningen Danmark-Frankrike, men det er funnet ringmerkede fugler så langt sør som til Portugal. Det ser også ut som om nordnorske gråmåker overvintrer lenger sør enn sørnorske.

Svein-Håkon Lorentsen

Gråmåke *Larus argentatus*

757 ● Konstatert hekking

214 ● Sannsynlig hekking

221 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

